

Wat moet ik als docent kunnen met ICT?

Welke meerwaarde heeft ict-gebruik in het onderwijs en welke bekwaamheid heeft een docent nu nodig om voor zo'n ict-toepassing te kiezen? Om deze vragen te beantwoorden ontwikkelt Kennisnet een set van eisen aan de ict-bekwaamheid van leraren. Praat mee via <http://ictbekwaamheid.kennisnet.nl>.

Alle stof van havo 5 over het menselijk lichaam in een online presentatietool. Is dat effectiever om de verbanden tussen bijvoorbeeld spijsvertering, energieverbruik en spieropbouw uit te leggen dan een tekening op het bord? Of is het vooral leuker, meer 'van nu' en onthouden de leerlingen de principes daardoor beter? Martijn Bovenberg, docent biologie van het Kennemerlyceum in Haarlem heeft zo'n presentatie gemaakt en heeft sterk de indruk dat de leerlingen de stof nu beter kunnen volgen.

Ontwikkelen en beoordelen

Vergroten van de woordenschat van leerlingen met digitale oefenprogramma's, 'op maat' geven van feedback en hints bij wiskundesommen of nauwkeurig monitoren van de voortgang met behulp van een leerlingvolgsysteem. Wie ict hierbij effectief weet in te zetten, krijgt hogere leeropbrengsten. Dat blijkt uit onderzoek. Maar dan heeft een docent wel een bepaalde bekwaamheid nodig. Met de set ict-bekwaamheidseisen is scherp te stellen waar hij niet meer omheen kan als het gaat om het integreren van ict in zijn werk. De eisen kunnen uitgangspunt zijn voor een bijscholingsprogramma om die bekwaamheid te verwerven, maar kunnen ook als kader voor beoordeling dienen. Scholen kunnen dat zelf bepalen en normen kunnen per opleiding, per vak en zelfs per docent verschillen. De eerste stap is inmiddels gezet: de Discussienota ICT Bekwaamheid van Leraren is gepubliceerd op de website <http://ictbekwaamheid.kennisnet.nl>, zodat iedereen erover mee kan praten. Martijn Bovenberg, zijn collega Eva Kilian (docent Nederlands en Maatschappijleer) en plaatsvervangend rector Erik van der Vaart vertellen hoe zij het belang zien van landelijk geformuleerde eisen. Kennisnet legt hun een indeling voor in drie kerntaken als uitgangspunt voor de set eisen. Zij reageren met een aantal voorbeelden.

Kerntaak 1 De docent integreert ict hulpmiddelen in zijn onderwijs

Eva Kilian: "Voor maatschappijleer kan ik niet zonder internet. Vandaag heb ik nog een filmpje in de klas laten zien over de nozems en de provo's. Ik ben zelf veel te jong om dat meegemaakt te hebben, dus ik kan daar niet goed over

vertellen. YouTube en Uitzending Gemist bieden uitkomst. Voor Nederlands ga ik nu werken met Nedercom, een programma waarmee leerlingen spelling kunnen oefenen."

Martijn Bovenberg: "We hebben in bijna alle lokalen een Smartboard. Daar ben ik eerst mee gaan experimenteren, maar het kostte mij teveel tijd om hier de lessen in te maken die ik voor ogen had. Op de lerarenopleiding had ik iets over een online presentatietool gehoord die Prezi heet. Het werkt op basis van in- en uitzoomen en paden die video, tekst en beelden met elkaar verbinden. Dat ben ik gaan uitproberen. Ik heb nu bijna alle stof voor H5 erin staan. Ik kan in de les makkelijker schakelen tussen organisatieniveaus waardoor leerlingen de verbanden beter begrijpen. Het boek is statisch en lineair, terwijl ik in de Prezi paden kan laten zien tussen onderwerpen die in verschillende hoofdstukken staan maar bij elkaar horen. Zo komt de stof steeds terug. Ik verdenk leerlingen er zelfs van dat ze de Prezi 's avonds thuis bekijken."

Kerntaak 2 De docent maakt gebruik van schoolcontextgebonden ict-systemen voor het communiceren

"Ja, hier stel ik zeker eisen aan," zegt plaatsvervangend rector Erik van der Vaart. "We hebben nu Magister en alle docenten moeten op termijn binnen dit systeem met leerlingen communiceren. Dat is de norm die ik stel. Maar belangrijker dan het kanaal vind ik de manier waarop. Als docenten niet veilig en zorgvuldig van internet gebruik maken in hun communicatie, bijvoorbeeld niet weten wat wel en niet openbaar is, dan worden zij daarop aangesproken. Daarvoor hebben wij een ict-protocol opgesteld dat ook via de website kan worden geraadpleegd."

Kerntaak 3 De docent onderhoudt en ontwikkelt zijn eigen bekwaamheid met behulp van ict

Kilian en Bovenberg vinden het vanzelfsprekend om digitale bronnen te raadplegen. Online discussiëren over hun vak of het docentschap, zoals de kerntaak stelt, heeft echter geen prioriteit. Het levert hun meer op om hun



ideeën en voorbeelden in de eigen sectie te delen.

Lessen van Digischool of Wikiwijs overnemen, doen ze ook niet. "Juist omdat je je lessen het beste voorbereidt door ze zelf te maken, neem ik zelden iets over," verklaart Bovenberg. Voor hem gaat kerntaak 1, ict hulpmiddelen maken en gebruiken, dus samen op met de eigen professionalisering in kerntaak 3.

De waarde van eisen

"Wat is voor jou als docent de functie van zo'n document met eisen?" is de vraag aan Bovenberg en Kilian. Het is voor Kilian vooral handig om te weten wat er allemaal mogelijk is. "Ik heb geen weerstand tegen ict, integendeel. Ik vind het bijvoorbeeld heel gaaf dat we gewoon een iPad hebben gekregen om mee te experimenteren. Maar ik ga zelf niet zo snel op zoek naar wat er allemaal voor mijn vakken mogelijk is. Zo'n Prezi van Martijn inspireert me wel. Zo zou zo'n document me ook richting kunnen geven."

Martijn Bovenberg denkt dat het document wel kan helpen om ict-beleid in de school meer consistentie te geven. "We hebben een infrastructuur met een ELO, Smartboards, iPads en beamers, je kunt aan scholing doen om dat goed te gebruiken en dan zou je die eisen als kader kunnen gebruiken. Maar ik weet niet zo goed hoe precies. Ik zou er niet voor zijn om het af te dwingen. Dan krijg je alleen maar strijd. Bovendien, is elke les met ict beter? Als ik naar buiten ga met de klas om vogels te kijken, geef ik misschien ook een te gekke les. En wie gaat beoordelen of ik ict goed in mijn les gebruik? Weet de schoolleiding alles van vakdidactiek en ict? En hoe vaak moet er dan iemand in de les komen kijken voor een representatief beeld? Verplichten werkt averechts. Dat zag je met die iPads op onze school. Je moest een verklaring

tekenen dat je regelmatig verslag uitbrengt over je ervaringen ermee. Dat is voor sommigen al een belemmering om het te gaan proberen. Deze eisen kunnen een basis zijn om afspraken vast te leggen met nieuwe leraren." Erik van der Vaart stelt al eisen aan ict-gebruik, maar die liggen meer op het gebied van digitale vaardigheid, en veiligheid zoals gezegd. "Je moet natuurlijk een netjes opgemaakte toets maken, een YouTube-filmpje in de klas kunnen afspelen en een werkwijzer in de ELO kunnen zetten. Maar ik ga me niet ingrijpend bemoeien met de vakdidactiek en ict. Zoals er veel leerstijlen onder leerlingen zijn, zo zijn er ook grote verschillen in didactisch repertoire. Die diversiteit wil ik behouden. Maar ik zorg er wel voor dat er tegenover elke docent die minder met ict doet, iemand als Martijn staat, die verkent, ontdekt en met succes toepast."

Praat mee

Wat betekenen ict-bekwaamheidseisen voor uw school? Legt u net als Van der Vaart de randvoorwaarden neer en stimuleert u docenten om aan te sluiten bij de online belevingswereld van leerlingen, zonder op bepaalde gebieden individuele eisen te stellen? Heeft u vooral behoefte aan een kader om doelen voor ontwikkeling te stellen, of wilt u wel gaan beoordelen? En hoe dan? Wilt u meepraten? Lees dan de nota en discussieer mee in de LinkedIn-groep die te bereiken is via website <http://ictbekwaamheid.kennisnet.nl>. Heeft u ook docenten in huis als Eva en Martijn, deel dan hun voorbeelden - per kerntaak - om te helpen de eisen zo concreet mogelijk te maken. ■

Voor meer informatie over de ict-bekwaamheidseisen kunt u contact opnemen met Maartje de Reus, projectmanager bij Kennisnet op m.dereus@kennisnet.nl.